

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

**Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої
освіти**

сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра правового забезпечення безпеки бізнесу

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. від «20» січня 2022 р.)

Ректор

 А. А. Мазаракі

**МІЖНАРОДНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО /
INTERNATIONAL CRIMINAL LAW**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2022

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

Автор: О. М. ПОДІЛЬЧАК канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу 09 грудня 2021, протокол № 7.

Програму розглянуто та схвалено вченою радою факультету міжнародної торгівлі та права від 16 грудня 2021 р., протокол № 8.

Рецензенти: Н.А. МАЗАРАКІ, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права КНТЕУ,
Р.В. МЕЛЬНИЧЕНКО, кандидат юридичних наук, адвокат, завідувач кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу КНТЕУ,
В.П. ПЛОТНІКОВА, кандидат юридичних наук, начальник відділу Департаменту протидії злочинам, вчиненим в умовах збройного конфлікту Офісу Генерального прокурора.

МІЖНАРОДНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО/ INTERNATIONAL CRIMINAL LAW

ПРОГРАМА/ COURSE SUMMARY

ВСТУП

Програма дисципліни «Міжнародне кримінальне право» призначена для здобувачів вищої освіти ОС «магістр» денної форми навчання галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право», освітніх програм «Комерційне право», «Цивільне право і процес», «Фінансове право», «Правове забезпечення безпеки підприємницької діяльності» та галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 293 «Міжнародне право», освітньої програми «Міжнародне право».

Програму підготовлено відповідно до Стандартів вищої освіти другого (магістерського) рівня КНТЕУ із зазначених спеціальностей та відповідних освітньо-професійних програм підготовки здобувачів вищої освіти ОС магістр КНТЕУ. Програма містить наступні складові:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення дисципліни полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти системи поглиблених теоретичних знань з міжнародного кримінального права, набуття практичних навичок і вмінь тлумачення та застосування міжнародних нормативно-правових актів у галузі кваліфікації міжнародних злочинів і злочинів міжнародного характеру, процесуальних норм притягнення винних до відповідальності та протидії порушенням міжнародного права.

Завданням вивчення дисципліни «Міжнародне кримінальне право» є теоретична та практична підготовка здобувачів до юридичної діяльності у сфері міжнародного кримінального права, як невід'ємної складової міжнародного права; набуття вмінь і навичок аналізу складу міжнародних злочинів і злочинів міжнародного характеру, їх порівняння з українським законодавством; засвоєння основних форм реалізації норм міжнародного кримінального права в системах міжнародної і національної кримінальної юстиції.

Предметом вивчення дисципліни «Міжнародне кримінальне право» є правові норми, що регламентують відповідальність суб'єктів міжнародного права і осіб, винних у вчиненні міжнародних злочинів і злочинів міжнародного характеру, розслідування, судовий розгляд, організацію відбування покарання.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Передумовами вивчення дисципліни «Міжнародне кримінальне право» є знання, здобуті у результаті вивчення обов'язкових та вибіркових дисциплін «Кримінальне право», «Кримінальне процесуальне право», «Міжнародний захист прав людини», «Міжнародне публічне право», вміння вільно працювати з офісними додатками Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft Power Point, Canva Pro.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Міжнародне кримінальне право» як компонента освітніх програм, забезпечує оволодіння здобувачами вищої освіти загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за відповідними освітньо-професійними програмами:

✓ *Правове забезпечення безпеки підприємницької діяльності/ (Regulatory Support of Business Safety) (OC магістр)*

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності</i>		
ЗК3	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	1, 2, 5
ЗК7	Здатність приймати обґрунтовані рішення	4, 5, 7, 8
ЗК9	Здатність працювати в міжнародному контексті	3, 6, 8
<i>Фахові компетентності за освітньою програмою</i>		
СК1	Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.	1, 2, 4-8
СК6	Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.	6-8
СК10	Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.	2, 4-8
СК12	Здатність утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.	5-8
СК16	Здатність формувати пропозиції щодо запобігання та попередження вчинення порушень законодавства та усунення їх наслідків для відновлення правопорядку.	1-8

СК21	Здатність здійснювати комплексний порівняльний аналіз основних інститутів права України та інших держав	1, 3-5, 7
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
7	Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.	5-8
8	Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності	1-8
9	Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.	7, 8
10	Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.	1, 6-8
11	Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.	4, 5, 7, 8
13	Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.	5-8
14	Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.	5-8
15	Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.	5-8
17	Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.	5-8

✓ *Комерційне право / Commercial Law (ОС магістр)*

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності</i>		
ЗК3	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	1, 2, 5
ЗК7	Здатність приймати обґрунтовані рішення	4, 5, 7, 8

ЗК9	Здатність працювати в міжнародному контексті	3, 6, 8
<i>Фахові компетентності за освітньою програмою</i>		
СК5	Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції	1- 3, 7
СК7	Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.	5, 7
СК10	Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.	5-8
СК11	Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.	4, 8
СК13	Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.	7, 8
СК15	Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.	7, 8
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
1	Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.	1 - 3
2	Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.	1-3
3	Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.	4, 5
4	Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки	1-4
6	Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.	7,8

8	Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.	1, 3, 5-8
9	Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.	7, 8
10	Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.	2, 3, 7
11	Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.	4, 5, 7, 8
13	Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.	5-8
14	Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.	5-8
15	Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.	5-8
17	Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.	5-8

✓ *Цивільне право і процес / Civil law and process (OC магістр)*

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності</i>		
ЗК3	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	1, 2, 5
ЗК7	Здатність приймати обґрунтовані рішення	4, 5, 7, 8
ЗК9	Здатність працювати в міжнародному контексті	3, 6, 8
<i>Фахові компетентності за освітньою програмою</i>		
СК5	Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції	1- 3, 7
СК7	Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства	5, 7

	в Україні.	
СК10	Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.	5-8
СК11	Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.	4, 8
СК13	Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.	7, 8
СК15	Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.	7, 8
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
1	Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.	1 - 3
2	Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.	1-3
3	Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.	4-8
4	Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки	1-8
6	Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.	7,8
8	Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.	1, 3, 5-8
9	Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.	7, 8
10	Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою	2, 3, 7

	України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.	
11	Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.	3, 4 7, 8
13	Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.	5-8
14	Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.	5-8
15	Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.	5-8
17	Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.	5-8

✓ *Фінансове право / Finance law (OC магістр)*

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності</i>		
ЗК3	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел	1, 2, 5
ЗК7	Здатність приймати обґрунтовані рішення	4, 5, 7, 8
ЗК9	Здатність працювати в міжнародному контексті	3, 6, 8
<i>Фахові компетентності за освітньою програмою</i>		
СК5	Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції	1- 3, 7
СК7	Здатність застосовувати знання та розуміння основних засад (принципів) та процедур судочинства в Україні.	5, 7
СК10	Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.	5-8
СК11	Здатність критично оцінювати ефективність представництва і захисту прав, свобод та інтересів клієнтів.	4, 8

СК13	Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.	7, 8
СК15	Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.	7, 8
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
1	Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.	1 - 3
2	Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.	1-3
3	Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.	4-8
4	Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки	1-8
6	Обґрунтовано формулювати свою правову позицію, вміти опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи.	7,8
8	Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.	1, 3, 5-8
9	Генерувати нові ідеї та використовувати сучасні технології у наданні правничих послуг.	7, 8
10	Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.	2, 3, 7
11	Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.	3, 4 7, 8
13	Аналізувати та оцінювати практику застосування	5-8

	окремих правових інститутів.	
14	Обґрунтовувати правову позицію на різних стадіях правозастосування.	5-8
15	Мати практичні навички розв'язання проблем, пов'язаних з реалізацією процесуальних функцій суб'єктів правозастосування.	5-8
17	Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.	5-8

✓ *Міжнародне право / International Law (OC магістр)*

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності</i>		
ЗК6	Здатність сумлінно виконувати професійні обов'язки, діяти відповідно до етичних мотивів і чинних міжнародно-правових актів та національного законодавства	1, 2, 4, 5
ЗК8	Здатність до ініціативності, адаптації та дії в новій ситуації, відповідальності, прийняття обґрунтованих рішень	2, 3, 6-8
<i>Фахові компетентності за освітньою програмою</i>		
СК1	Здатність комплексно використовувати вузькоспеціалізовані знання у конкретних сферах регулювання міжнародного публічного права, міжнародного приватного права, права Європейського Союзу для вирішення прикладних завдань	7, 8
СК3	Здатність працювати і представляти інтереси України в міжнародних міжурядових і неурядових організаціях	8
СК5	Здатність надавати повну та різнобічну міжнародно-правову оцінку діянням суб'єктів міжнародного права	2, 5, 6
СК7	Здатність готувати проекти національних та міжнародних правових актів, а також надавати пропозиції з приведення норм вітчизняного законодавства у відповідність до норм міжнародного права	1-4
СК8	Здатність представляти інтереси України або фізичних і юридичних осіб у міжнародних судових установах, арбітражах, національних судах іноземних держав	5, 8
СК11	Здатність забезпечувати імплементацію міжнародно-правових стандартів в окремі галузі національного	1, 4, 7

	законодавства	
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
1.	Уміння поєднувати високий професійний рівень з соціальною відповідальністю та етичністю, оволодівати новими знаннями впродовж життя, підвищувати рівень власної кваліфікації	1-8
3.	Розуміти міжнародно-правову ситуацію, прогнозувати її розвиток, фахово і критично оцінювати події та явища зі сфери міжнародних відносин та світової політики, використовуючи юридичний інструментарій.	3, 4, 6-8
4	На основі знань доктрини, концепцій та сучасних досягнень міжнародного публічного, приватного права та права ЄС з метою виявлення в подіях і фактах міжнародного життя тенденцій та закономірностей їх формулювання, визначення майбутніх можливостей і ризиків, пов'язаних з ними, прийняття обґрунтованих рішень та усвідомлення їх наслідків для різних суб'єктів національного та міжнародного права.	5, 6
6	Виявляти, аналізувати та пропонувати шляхи вирішення різноаспектних проблем міжнародно-правового та національно-правового змісту.	1, 3, 7, 8
7	Усвідомлювати механізм та наслідки імплементації норм міжнародних договорів, актів міжнародних міжурядових організацій, рішень міжнародних судів у національний правопорядок.	4, 7
10	Захищати інтереси власної держави у національних судах, міжнародних комерційних арбітражах, міжнародних судах та організаціях, зокрема інтеграційних, на міжнародних конференціях.	5, 7, 8
14	Доносити власні знання, висновки та аргументи до фахівців і нефахівців.	4, 5, 7, 8

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Міжнародне кримінальне право як галузь міжнародного права

Поняття сучасного міжнародного кримінального права. Завдання, предмет і методи міжнародного кримінального права. Джерела та система міжнародного кримінального права. Застосування міжнародного кримінального права. Безпосереднє застосування міжнародного кримінального права. Опосередковане застосування міжнародного кримінального права. Вплив міжнародного кримінального права на національне законодавство.

Міжнародне гуманітарне право та його співвідношення з міжнародним кримінальним правом. Поняття та зміст звичаєвих норм міжнародного гуманітарного права, їх застосування та імплементація.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 1, 2, 15, 16, 17

Основний: 1, 2, 3, 4, 5.

Додатковий: 2, 4, 8, 18, 23.

Інтернет-ресурси: 1, 11, 13, 20-22

Тема 2. Принципи міжнародного кримінального права

Поняття і система принципів міжнародного кримінального права. Загальні принципи міжнародного кримінального права.

Принцип індивідуальної відповідальності. Принципи *nullum crimen sine lege* та *nullum poena sine lege*. Принципи неприпустимість посилок на офіційний статус і наказ. Принцип *non bis in idem*. Принципи дії міжнародного кримінального права. Дія міжнародного кримінального права в часі. Принцип *ratione temporis*. Принцип незастосування строків давності. Територіальний принцип дії міжнародного кримінального права. Реальний принцип дії міжнародного кримінального права. Універсальний принцип дії міжнародного кримінального права.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 2, 13, 15, 16, 17, 34-37, 51

Основний: 1, 2, 3.

Додатковий: 5, 18, 20.

Інтернет-ресурси: 1, 17, 18, 20-22.

Тема 3. Злочин у міжнародному кримінальному праві

Поняття злочину в міжнародному кримінальному праві. Види злочинів у міжнародному кримінальному праві. Склад злочину в міжнародному кримінальному праві. Незакінчений злочин в міжнародному кримінальному праві. Співучасть у злочині в міжнародному кримінальному праві.

Статус комбатантів, інших учасників збройного конфлікту та цивільних осіб у міжнародному гуманітарному праві. Поняття комбатанта та некомбатанта. Особливості правового статусу осіб, на яких розповсюджується захист відповідно до норм міжнародного гуманітарного права: жертви збройних конфліктів; медичний і духовний персонал; парламентарі і особи, які їх супроводжують; персонал цивільної оборони; персонал, який відповідає за захист і охорону культурних цінностей; персонал, який бере участь у гуманітарних акціях та інші особи. Співвідношення понять «суб'єкт міжнародного злочину» та «суб'єкт відповідальності за міжнародний злочин».

Обставини, що виключають відповідальність у міжнародному кримінальному праві.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 2, 15, 16, 20, 36, 37, 51, 57.

Основний: 1, 2, 3, 4, 5.

Додатковий: 1, 3, 4, 9, 11, 17.

Інтернет-ресурси: 1, 17, 18, 20-23.

Тема 4. Міжнародна відповідальність і покарання за порушення міжнародного гуманітарного права.

Умови застосування норм міжнародного гуманітарного права. Наявність збройного конфлікту (міжнародного або не міжнародного характеру) як умова застосування міжнародного гуманітарного права. Поняття збройного конфлікту. Типи збройних конфліктів. Відмінності між неміжнародним збройним конфліктом (збройним конфліктом неміжнародного характеру) та ситуаціями внутрішніх заворушень і безпорядків. Кваліфікація збройного конфлікту на території України відповідно до законодавства України.

Міжнародно-правовий обов'язок дотримання міжнародного гуманітарного права. Колективна та індивідуальна відповідальність за порушення міжнародного гуманітарного права. Обов'язок сторони конфлікту відшкодувати шкоду, завдану порушенням норм міжнародного гуманітарного права.

Поняття та види покарання в міжнародному кримінальному праві. Призначення покарання у міжнародному кримінальному праві. Особливості виконання окремих заходів покарання за вироком Міжнародного кримінального суду. Питання відповідальності юридичних осіб і держави в міжнародному кримінальному праві.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 2, 15, 16, 20, 36, 37, 51, 57.

Основний: 1, 2, 3, 4, 5.

Додатковий: 3, 4, 12, 18, 21, 23.

Інтернет-ресурси: 1, 17, 18, 20-22.

Тема 5. Універсальна юрисдикція держав щодо міжнародних злочинів у міжнародному праві

Поняття універсальної юрисдикції. Юрисдикція держав щодо міжнародних злочинів. Універсальна юрисдикція України щодо міжнародних злочинів. Міжнародне співробітництво при розслідуванні міжнародних злочинів. Зобов'язання України щодо відповідальності за міжнародні злочини.

Поняття та контекстуальні елементи міжнародних злочинів. Злочини проти міжнародного миру (злочин агресії); злочини проти безпеки людства (геноцид; злочини проти людяності; апартеїд; екоцид; незаконний обіг зброї масового знищення). Воєнні злочини. Застосування заборонених засобів і методів ведення війни. Застосування зброї масового ураження, забороненої міжнародними договорами. Відповідальність за найманство.

Міжнародне кримінальне правосуддя у справах про злочини проти миру і безпеки людства (людяності).

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 1, 2, 15, 51, 57.

Основний: 1, 2, 3, 4, 5.

Додатковий: 6, 8, 9, 12, 20, 25, 26.

Інтернет-ресурси: 1, 17, 18, 20-22.

Тема 6. Злочини міжнародного характеру

Поняття конвенційних злочинів (злочинів міжнародного характеру). Конвенційні зобов'язання України щодо криміналізації, ефективного розслідування та притягнення до відповідальності за вчинення злочинів міжнародного характеру. Особливості відповідальності за злочини, пов'язані із тероризмом, інші злочини проти основ громадської безпеки. Міжнародний тероризм. «Бомбовий» тероризм. Акти ядерного тероризму. Фінансування тероризму. Незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. Каткування. Захоплення заручників. Злочини проти міжнародної фінансово-економічної системи. Фальшивомонетництво, легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, окремі злочини проти довкілля та інші конвенційні злочини.

Злочини, що посягають на свободу людини. Рабство і работоргівля. Торгівля людьми (без мети звернення у рабство) або інша незаконна угода щодо людини. Захоплення заручників. Злочини, пов'язані з безпекою авіаційного транспорту. Злочини проти безпеки морського судноплавства. Піратство. Незаконний обіг ядерних матеріалів. Корупційні злочини.

Злочини проти здоров'я населення і моральності. Незаконний обіг порнографічних матеріалів. Зазіхання на культурні цінності народів. Злочини проти міжнародної фінансово-економічної системи. Фальшивомонетництво. Легалізація доходів, одержаних злочинним шляхом. Незаконне використання чужого товарного знака, знака обслуговування і найменування місця походження товару. Корупційні та інші посадові злочини.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 8, 12, 23 – 25, 26, 28, 30, 31, 38, 41, 42, 45, 50, 56.

Основний: 1, 3.

Додатковий: 7, 10, 22.

Інтернет-ресурси: 1, 6, 11, 16, 18, 23.

Тема 7. Реалізація норм міжнародного кримінального права. Застосування положень національного законодавства за порушення законів та звичаїв війни.

Міжнародні міжурядові організації в протидії злочинності: Інтерпол, Європол, Африпол, Цільова група з фінансових заходів (FATF), Камденська міжвідомча мережа з питань повернення активів (CARIN) та інші. Міжнародні неурядові організації в протидії злочинності, МКТ, HRW, Міжнародний рух Червоного Хреста і Червоного Півмісяця тощо. Взаємодія держав з протидії злочинності. Правова допомога держав у кримінальних справах.

Застосування законів та звичаїв війни. Імплементация норм міжнародного гуманітарного права. Застосування положень Кримінального кодексу України за порушення законів та звичаїв війни. Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 438 КК України. Заборона катування, жорстокого, нелюдського та такого, що принижує гідність поводження з військовополоненими або цивільним населенням, вигнання цивільного населення для примусових робіт; розграбування національних цінностей на окупованій території; застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інші порушення законів та звичаїв війни. Суб'єкт та суб'єктивна сторона порушення законів та звичаїв війни. Особливості організації і проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування нападів (обстрілів) на цивільне населення та об'єкти цивільної інфраструктури. Загальні положення про видачу злочинців. Відмова у видачі особи іншій державі та її підстави.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 2 - 7, 9 - 11, 15, 16, 20, 21, 22, 27, 28, 34-37, 39, 40, 46-49, 51, 52, 57.

Основний: 1, 2, 4, 5.

Додатковий: 1, 4, 8, 11, 13, 15, 20, 23, 28.

Інтернет-ресурси: 1-11, 13, 16-19, 22, 23, 27.

Тема 8. Міжнародні кримінальні трибунали та суди

Нюрнберзький трибунал над головними військовими злочинцями Другої світової війни. Токійський міжнародний військовий трибунал.

Міжнародний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території колишньої Югославії з 1991 р.

Міжнародний кримінальний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за геноцид та інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території Руанди, і громадян Руанди, відповідальних за геноцид та інші схожі порушення, вчинені на території сусідніх держав, у період з 1 січня 1994 р. до 31 грудня 1994 р.

Юрисдикція Міжнародного суду ООН. Позов України до Міжнародного суду ООН проти Росії.

Міжнародний кримінальний суд. Предметна, персональна, територіальна юрисдикція Міжнародного кримінального суду. Юрисдикція *ratione temporis*. Передача справи державою-учасницею, Радою Безпеки ООН, ініціатива Прокурора Міжнародного кримінального суду. Питання прийнятності. Прохання про співробітництво. Забезпечення присутності осіб у Суді. Допомога у збиранні доказів. Передача осіб до Суду. Одночасні прохання. Попередній арешт. Інші форми співробітництва. Відстрочка виконання прохання МКС. Роль держав у виконанні покарання у виді позбавлення волі.

Список рекомендованих джерел

Нормативно-правові акти: 10, 11, 14, 32, 34, 35, 43, 49, 51- 54, 57.

Основний: 1-5.

Додатковий: 6, 8, 9, 14, 16, 20, 22-25.

Інтернет-ресурси: 1, 10-12, 20, 21, 22.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР (із змінами та доповненнями) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18.10.1907 м. Гаага URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text
3. Визначення агресії: затв. резолюцією 3314 (XXIX) Генеральної Асамблеї ООН від 14 грудня 1974 р. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/aggression.shtml
4. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text
5. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 8 червня 1977 року (ратифіковані із заявою Указом Президії Верховної Ради УРСР N 7960-XI від 18.08.89 р.) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text.
6. Додатковий протокол до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, від 13.10.1995 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_894#Text
7. Додатковий протокол до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію, від 13.10.1995 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
8. Додатковий протокол до Конвенції про кіберзлочинність, який стосується криміналізації дій расистського та ксенофобського характеру, вчинених через комп'ютерні системи від 28 січня 2003 року. URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MU03364.html
9. Другий протокол до Гаазької конвенції про захист культурних цінностей у разі збройного конфлікту 1954 р. від 26.09.1999 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-99#Text
10. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах з додатковим протоколом до неї URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_518#Text
11. Європейська конвенція про видачу правопорушників з двома додатковими протоколами до неї URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_033#Text
12. Європейська конвенція про запобігання тероризму від 27.01.1977 року та Протокол до неї від 15.05.2003 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

13. Європейська конвенція про незастосування строків давності до злочинів проти людяності та воєнних злочинів 1974 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_125#Text

14. Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_008#Text

15. Женевська конвенція про захист цивільного населення під час війни (Женевська конвенція IV) від 12 серпня 1949 р. (ратифіковано із застереженнями Указом ПВР УРСР N 114а-03 від 03.07.54 р.) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text

16. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими (Женевська конвенція III) від 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text

17. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права» від 20.05.2021 URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/208710.html>

18. Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>

19. Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» від 18 січня 2018 року № 2268-19 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

20. Інструкція про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України: затв. наказом МО України від 23.03.2017 № 164 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>

21. Конвенційні органи у галузі роззброєння / Постійне представництво України при відділенні ООН у Женеві URL: <https://geneva.mfa.gov.ua/posolstvo/2601-conventional-bodies>

22. Конвенція з касетних боєприпасів від 30.05.2008 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_k20#Text

23. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_789

24. Конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму від 13.04.2005 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

25. Конвенція про боротьбу з бомбовим тероризмом від 15.12.1997 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_374#Text

26. Конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму від 9.12.1999 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518#Text

27. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що завдають надмірних ушкоджень або мають невибіркову дію від 10.10.1980 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_266#Text

28. Конвенція про заборону військового або будь-якого ворожого використання засобів впливу на природне середовище від 18.05.1977 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_258#Text

29. Конвенція про заборону застосування, накопичення запасів, виробництва і передачі протипіхотних мін та про їхнє знищення від 18.09.1997 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_379#Text

30. Конвенція про заборону розробки, виробництва та накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсинної зброї та про їх знищення від 10.04.1972 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

31. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення від 13.01.1993 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

32. Конвенція про запобігання і покарання за злочини проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів від 14.12.1973 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

33. Конвенція про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту від 14.05.1954 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_157#Text

34. Конвенція про передачу засуджених осіб та Протокол до неї URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_025#Text

35. Європейська конвенція про міжнародну дійсність кримінальних вироків URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_341#Text

36. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях (Женевська конвенція I) від 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151#Text

37. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі (Женевська конвенція II) від 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text

38. Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму від 16 травня 2005 року URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_589

39. Кримінальний кодекс України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3027>

40. Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців від 4 грудня 1989 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_103

41. Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму від 9.12.1999 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

42. Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників від 17 грудня 1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_087#Text

43. Правила процедури та доказування Міжнародного кримінального суду URL: https://www.un.org/ru/documents/rules/icc_rules.pdf

44. Про Заяву Верховної Ради України «Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти

людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» і «ЛНР», які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян»: Постанова Верховної Ради України від 4 лют. 2015 р. // Відомості Верховної Ради України № 17 2015. № 12. Ст. 77. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/145-19/>

45. Протокол о предупреждении и пресечении торговли людьми, особенно женщинами и детьми, и наказании за нее, дополняющий Конвенцию Организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности от 15 ноября 2000 г. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/protocol1.shtml

46. Протокол про заборону або обмеження застосування мін, мін-пасток та інших пристроїв, що додається до Конвенції про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що наносять надмірні пошкодження або мають невибіркову дію від 03.05.1996 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_310

47. Протокол про заборону застосування на війні задушливих, отруйних або інших подібних газів та бактеріологічних засобів від 17.06.1925 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_198#Text

48. Додаткова Конвенція про скасування рабства, работоргівлі та інститутів та звичаїв, подібних до рабства 07.03.1956 URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/supplementconvention_slavery.shtml

49. Регламент Международного уголовного суда / Официальные документы Международного уголовного суда ICC-BD/01-01-04 2004 URL: https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/B920AD62-DF49-4010-8907-E0D8CC61EBA4/277532/ICCBD010104_Russian.pdf

50. Рекомендация N R (91) 11 Комитета министров государствам-членам относительно эксплуатации секса в целях наживы, порнографии, проституции, торговли детьми и несовершеннолетними от 9 сентября 1991 г. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_046

51. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 г. URL: [http://www.un.org/ru/law/icc/rome_statute\(r\).pdf](http://www.un.org/ru/law/icc/rome_statute(r).pdf)

52. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26.06. 1945 URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010.

53. Устав Международного трибунала для судебного преследования лиц, ответственных за серьезные нарушения международного гуманитарного права, совершенные на территории бывшей Югославии с 1991 г. URL: <http://www.un.org/ru/law/icty/charter.shtml>.

54. Устав Международного трибунала по Руанде от 8 ноября 1994 г. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_d65.

55. Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах від 01.01.2000 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_795#Text

56. Шанхайська конвенція про боротьбу з тероризмом, сепаратизмом та екстремізмом 15.06.2001 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

57. Элементы преступлений // UN Doc. ICC-ASP/1/3. Part II-B. 9 сентября 2002 г. URL: https://www.un.org/ru/documents/rules/icc_elements.pdf

Основний

1. Міжнародне кримінальне право (співробітництво держав у протидії злочинності): підручник / В. А. Гринчак, І. В. Земан, І. І. Когутич, О. К. Марін. Харків: Право, 2019. 460 с.

2. Права людини і збройні конфлікти: навч. посіб. / О. В. Сенаторова. Київ: ФОП Голембовська О.О. 208 с.

3. Теорія та практика міжнародного кримінального права: підручник / Зелінська Н. А., Андрейченко С. С., Дрьоміна-Волок Н. В., Коваль Д. О. ; за ред. проф. Зелінської Н. А. Одеса: Фенікс, 2017. 582 с.

4. Міжнародне гуманітарне право. Інформаційна довідка / Just Talk, Тренінговий центр прокурорів України. 2022 URL: <https://drive.google.com/file/d/1cGP7Rcdvn8LCI4jnsj8q59UDh2nquwBK/view>

5. Застосування норм міжнародного гуманітарного (МГП) та міжнародного кримінального права (МПК): навчальні матеріали. USAID, Національна школа суддів. 2019 URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2020/02/Curricula_NJ_IHL_ICL_2019_UKR.pdf

Додатковий

1. Андрушко А. В. Агресія Російської Федерації проти України: проблеми юридичної кваліфікації та міжнародної кримінальної відповідальності. Конституційний та міжнародний правовий механізм передачі частини суверенних повноважень держави наднаціональним інститутам: монографія / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. М. В. Савчина. Ужгород: ТОВ "РІК-У", 2016. 387 с.

2. Буткевич В. Г. Історія міжнародного права: підруч. для студ. вищ. навч. закл.; вид. друге, стер. Київ: Ліра-К, 2016. 411 с.

3. Важна К. А. Концепція кримінальної відповідальності держави: можливість реалізації в сучасному міжнародному праві. К.: Видавництво Ліра-К, 2017. 292 с.

4. Василенко О. Окремі аспекти відповідальності за порушення норм міжнародного права збройних конфліктів. ЛОГОС. Мистецтво наукової думки, 2020. (9), С. 122-125. URL: <https://doi.org/10.36074/2617-7064.09.027>

5. Гринчак В. А. Принципи міжнародного кримінального права // Прикарпатський юридичний вісник Випуск 3 (6), 2014. С. 349-361. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v3_2014/33.pdf

6. Гутник В. В. Процесуальні права учасників міжнародних збройних конфліктів у міжнародних кримінальних судах: монографія // Львів: ЛНУ імені Івана Франка. 2016. 302 с.

7. Житний О. О. Конвенційні злочини. Вісник Асоціації кримінального права України, 2017, № 1(8) С. 268-269. URL: <http://vakp.nlu.edu.ua/article/view/166694>

8. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права / передм. Т. Р. Короткий, Є. В. Лук'янченко; вступ. стаття М. М. Гнатовський. Одеса: Фенікс, 2017. 40 с.

9. Звіт про дії з попереднього розслідування / Офіс Прокурора Міжнародного кримінального суду. 14.11.2016 р. URL: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/otp/161114-otp-rep-PE-Ukraine.pdf>

10. Коваль Д. В ім'я мистецтва: міжнародно-правовий контекстуальний аналіз захисту культурних цінностей у зв'язку зі збройним конфліктом: монографія. Одеса: Фенікс, 2016. 418 с.

11. Козицький А. Геноцид та політика масового винищення цивільного населення у ХХ ст. (причини, особливості, наслідки): навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Львів: Літопис, 2012. 608 с.

12. Міжнародний кримінальний суд / Результати роботи Офісу Генерального прокурора з Міжнародним кримінальним судом / Офіс Генерального прокурора України. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/mizhnarodnij-kriminalnij-sud>

13. Назарчук І. «Право Женеви» і порушення його Росією на окупованих територіях Донбасу і в Криму (частина перша та друга), 12 серпня 2019/ статті/ Радіо Свобода. URL: <https://cutt.ly/GWLssSa>

14. Отчет о действиях по предварительному изучению ситуаций в 2019 году / The Office of the Prosecutor URL: <https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/2019-PE-Report-UKR.pdf>

15. Пам'ятка щодо особливостей організації і проведення слідчих (розшукових) дій під час розслідування нападів (обстрілів) на цивільне населення та об'єкти цивільної інфраструктури / ОГП, ТЦП України, ГСУ СБУ, Слідчий апарат НПУ. 2022. 9 с.

16. Плахотнюк Н. В., Іржова М. А. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо злочину агресії / Часопис Київського університету права. 2020/3. С. 374-378.

17. Подільчак О. М. Поняття особи воєнного злочинця, військових та воєнних злочинців / «Актуальні проблеми захисту прав та представництва законних інтересів військовослужбовців та військовозобов'язаних у кримінальному та адміністративному законодавстві України: сучасний стан та перспективи», 11 грудня 2015 року, м. Харків. 2015. С. 26-27.

18. Репецький В. М., Лисик В. М. Міжнародне гуманітарне право: підручник / В. М. Репецький, В. М. Лисик. К.: Знання, 2007. 467 с.

19. Римський статут Міжнародного кримінального суду: проблеми імплементації до національного законодавства України: матеріали дискус. панелі IV Харків. міжнар. юрид. форуму, м. Харків, 25 верес. 2020 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Нац. акад. прав. наук України, Консулт. місія ЄС в Україні, Міжнар. асоц. кримін. права. Укр. нац. група, Всеукр. асоц.

кримін. права ; редкол.: В. Я. Тацій (голов. ред.) [та ін.]. Харків: Право, 2021. 184 с.

20. Andrew Clapham and Paola Gaeta (eds), *The Oxford Handbook of International Law in Armed Conflict*. – Oxford University Press, 2014. <http://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law/9780199559695.001.0001/law-9780199559695>

21. Elizabeth Salmón, Juan-Pablo Pérez-León-Acevedo. *Reparation for victims of serious violations of international humanitarian law: New developments* IRRC No. 919 June 2022. URL: <https://international-review.icrc.org/articles/reparation-for-victims-of-serious-violations-of-ihl-new-developments-919>

22. *Jurisprudence of International Courts, Tribunals, quasi-judicial entities and other mechanisms for the peaceful settlement of disputes*/Codification Division, Office of Legal Affairs Copyright © United Nations, 2022. URL: <https://legal.un.org/avl/jurisprudence.html>

23. *Law of armed conflict. International criminal law. Disarmament and non-proliferation / Book Two / International Law Handbook Collection of Instruments/ United Nations . New York, 2017.* URL: https://legal.un.org/avl/studymaterials/handbook/english/book_2.pdf

24. *Situation In The Democratic Republic Of The Congo In The Case Of The Prosecutor V. Germain Katanga No.: ICC-01/04-01/07 Date: 7 March 2014* URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2015_04025.PDF

25. *Universal Jurisdiction over War Crimes / Advisory Service on IHL / International Committee of the Red Cross. 2021.* URL: https://www.icrc.org/en/download/file/167011/dp_consult_38_universal_jurisdiction.pdf

26. O’Keefe R. *Universal Jurisdiction: Clarifying the Basic Concept // Journal of International Criminal Justice. 2004. № 2. Pp. 735—760.* URL: <https://academic.oup.com/jicj/article-abstract/2/3/735/841572>

27. Sergii Masol, *Ukraine and the International Criminal Court: Between Realpolitik and Post-truth Politics*, *Journal of International Criminal Justice*, Volume 20, Issue 1, March 2022, Pages 167–190, <https://doi.org/10.1093/jicj/mqac012>

28. *Forcible Transfer of Ukrainians to Russia / September 1, 2022 2:00AM EDT/ Human Rights Watch* URL: <https://www.hrw.org/news/2022/09/01/forcible-transfer-ukrainians-russia>

Інтернет-ресурси

1. <http://www.rada.gov.ua/> – Верховна Рада України.
2. <http://www.kmu.gov.ua/> – Кабінет Міністрів України.
3. <https://www.president.gov.ua/rua> – Президент України.
4. <https://www.rnbo.gov.ua/> – Рада національної безпеки і оборони України.
5. <https://court.gov.ua/sudova-vlada/> – Судова влада України.
6. <https://www.gp.gov.ua/> – Офіс Генерального прокурора України.

7. <http://www.ombudsman.gov.ua/> – Уповноважений Верховної Ради України з прав людини.
8. <https://www.echr.coe.int/> – European Court of Human Rights. Council of Europe.
9. <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/katalog-yurydychnyh-pozyciy-konstytucijnogo-sudu-ukrayiny-za-rishennyamy-vysnovkamy> – Каталог юридичних позицій Конституційного Суду України
10. <http://unictr.irmct.org/en/tribunal> – Міжнародний трибунал щодо Руанди
11. <http://www.icc-cpi.int> – Міжнародний кримінальний суд
12. <http://www.icty.org/> – Міжнародний трибунал щодо колишньої Югославії (The International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (ICTY))
13. <http://www.icrc.org/ihl-nat> – Національна імплементація міжнародного гуманітарного права
14. <http://www.mineaction.org> – UN Inter-Agency Coordination Group on Mine Action (IACG-MA)
15. <http://www.un.org/ru/peace/mine/> – Діяльність ООН, пов'язана з розмінуванням
16. <http://www.unhcr.org> – Управління Верховного комісара ООН з прав біженців (УВКБ)
17. <https://ihl-databases.icrc.org/customary-ihl/eng/docs/home> – Database ICRC's study on customary international humanitarian law (IHL).
18. https://legal.un.org/avl/intro/welcome_avl.html – Audiovisual Library of International Law
19. <https://redcross.org.ua/about-urcs/mission/> – Ukrainian Red Cross Society (URCS)
20. <https://www.icc-cpi.int/> – International Criminal Court (ICC)
21. <https://www.icj-cij.org/en> – International Court of Justice (Міжнародний суд ООН)
22. <https://www.icrc.org/en/war-and-law> – Violations of IHL/ International Committee of the Red Cross.
23. <https://www.un.org/ru/humanitarian/law/> – United Nation / Law and Crime Prevention.
24. <https://www.europol.europa.eu/> – Europol /European Union's law enforcement agency.
25. <https://www.interpol.int/> – Interpol /International Criminal Police Organization.
26. <https://frontex.europa.eu/> – European Border And Coast Guard Agency.
27. <https://www.hrw.org/> – Human Rights Watch.